І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 66. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СУБОТА, 9-го КВІТНЯ (APRIL) 1966 No. 66. VOL. LXXII.

Христос Воскрес — Воістину Воскрес!

„ЗГАДАЙТЕ У СВОЇХ МОЛИТВАХ НАШУ ПЕРЕСЛІДУВАНУ УКРАЇНСЬКУ КАТОЛИЦЬКУ ЦЕРКВУ..."

ВЕЛИКОДНЄ ПОСЛАННЯ ПРЕОСВЯЩЕННОГО КИР ЯРОСЛАВА ГАБРА, ЄПИСКОПА ЄПАРХІЇ СВ. ОТЦЯ НИКОЛАЯ В ШИКАГО ДЛЯ УКРАЇНЦІВ

Наші душі і наші серця знову наповняються радістю, коли то в наших церквах несуться глибокі в релігійні переживання тони великодньої пісні „Христос Воскрес".

Коли я в дні Христового Воскресіння складаю Вам мої найщиріші желання, то бажаю передусім скріплення Вашої віри, надії і любови. Бажаю рівночасно, щоб правда про Христове Воскресіння скріплювала Вашу віру в науку Христа та утверджувала Вас в надії на сповнення всього того, що приобіцяв нам Воскресший Христос, та збільшила Вашу любов до Бога, Церкви і Вашого ближнього.

Ваша віра повинна бути дійсно кріпкою, бо ж своїм славним Воскресінням наш Спаситель подолав тінь смерти, чим дав запоруку нового життя: життя в освячуючій Ласці тут на землі та спокійне життя в щасті з Богом у небесній славі.

Нашу надію ми повинні ще більше спрямовувати до Бога, тому що з Його Воскресінням сповнилися слова й обітниці того всього, що Він передсказав.

Наша любов до Бога, Церкви і нашого ближнього не повинна мати меж тому, що Божа справедливість, яку Він виявив у своєму житті, в хвилині смерти та в дні свого славного Воскресіння, побідили всю людську несправедливість.

Це, мої любі Вірні, Високопреподобні Отці, члени Монаших Чинів Єпархії св. Отця Николая, є моє Великоднє звернення до Вас, звернення, яке є рівночасно побажанням неустанної радости, що її черпаємо з правди про Воскресшого Христа.

Я рівночасно звертаюся до Вас, як моїх духових Дітей, піднесіть Ваші душі і Ваші серця вгору, в дусі правдивої християнської радости. Направду — всі люди: ті, що вірно практикують свою віру, і грішники, переслідувані і пригноблені, терплячі та вмираючі, знаходять радість і потіху у Воскресшому Христі. Христове Воскресіння являється спасенним світлом та лікувальним бальзамом на всі людські немочі, їх рани, людські недосконалості і сумніви.

Пересилаючи Вам і всім дорогим Вашому серцю тут і на рідній Україні моє Єпископське Благословення з нагоди свят Христового Воскресіння, я рівночасно бажаю Вам збагачення Ваших безсмертних душ трьома чудовими християнськими чеснотами: віри, надії і любови, які являються головним джерелом радости.

При тій нагоді я напоминаю Вас, в ім'я любови, згадайте у Ваших молитвах нашу переслідувану Українську Католицьку Церкву, моліться один за одного, за наших хворих, умираючих і померлих, щоб ми, сьогодні в дусі, а колись в хоромах Небесного Царства, могли всі скористати з безконечних ласк Воскресшого Христа.

Воістину Воскрес!

Дано при катедрі св. Отця Николая в День Великодня, 1966 р

† **Ярослав**
Єпископ Єпархії св. Отця Николая в Шикаго

ПРИЙДЕ ПОРА, КОЛИ СИЛА ВОСКРЕСЛОГО ХРИСТА ОСТАТОЧНО ЗАТРІЮМФУЄ В УКРАЇНІ...

ВЕЛИКОДНІЙ ПРИВІТ ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННІШОГО МИТРОПОЛИТА КИР АМВРОЗІЯ СЕНИШИНА, ЧСВВ, АРХИЄПИСКОПА ФІЛЯДЕЛЬФІЙСЬКОГО, ПЕРЕДАНИЙ ЧЕРЕЗ ГОЛОС АМЕРИКИ В УКРАЇНУ.

Дорогі Брати і Сестри! На радіових хвилях „Голосу Америки" лину думкою до Вас в Україну і поза її межі, всюди, де тільки б'ється українське серце та передаю вам Великодній привіт від українців католиків, що живуть на вільній Землі Вашинґтона й від себе, з Філядельфії, осередку Української Католицької Митрополії в З'єднаних Державах Америки, поздоровляючи вас з празником Воскресення Христового радісним: Христос Воскрес!

Добігає вже дві тисячі років, як Воскреслий Христос став в осердку цілого світу. Одні гуртуються під Його прапором та слухають Його вчення, а інші супротивляються Йому, а навіть поборюють Його. Для одних Воскреслий Христос є тим Каменем, на якому вони будують своє дочасне і вічне життя, а для інших, є Він тою незрушимою скалою, об яку хоч ударяють ворожі хвилі, але не в стані її зрушити.

Також і в нашому народі проявляються дві течії людей. Одні вітають Воскреслого Христа з вірою і надією на воскресення наших Церков та свободи сумління для українського народу, а інші зачаджені випарами безбожництва, намагаються ширити безвірство в душах українського народу та загнати ідеал християнства у підземелля духової і релігійної байдужности.

Однак пам'ятайте, Дорогі в Христі Брати і Сестри, що сила Воскреслого Ісуса Христа є непоборна. Всі запобігливі заходи колишнього синедріону у Велику П'ятницю в Єрусалимі, що виставив чуйну сторожу при Христовім гробі, були даремні. Ісус Христос перекреслив їх своїм славним Воскресенням.

Тієї могутньої сили Воскреслого Христа не могли знищити ані римські цісарі, з найкращою у світі армією, ані муки й тортурування перших християн, з намаганням довести їх до відступства і зради Христові. Тут знов бачимо очевидний доказ, що перемогла не фізична сила римських узброєних леґіонів, але духова сила безборонних мучеників, які терпіли і вмирали за святу Правду і Воскреслого Христа.

І в наші часи долю народів і майбутнє Церкви будуть вирішувати не власники світових багатств, чи посідачі атомової ядерної зброї, але наймогутніша сила, якою є Воскресення Христа. Вона є незалежна від будь-якого власника; її не можна здобути, ані одідичити правом сили, ані придбати силою права.

Хоч Українська Церква переживає ще Великий Четвер і бичування, що його завдають безбожні вороги, хоч хресна дорога Великої П'ятниці для нашого народу ще не закінчилася, хоч Велика Субота вказує, що тюремні ключарі тримають в темних підземеллях закріпощеного християнського духа, то прийде пора, коли Сила Воскреслого Христа остаточно затріюмфує і настане відродження нашої Церкви і народу в Україні. В цю Господню силу завжди вірив наш нарід і наші поети — національні пророки. Відновім цю глибоку віру в наших душах та повторім за Шевченком:

„Ми віруєм Твоїй силі
І слову живому,
Встане правда,
встане воля..."

Хоч Божих намірів не можемо збагнути, проте будьмо впевнені, що Бог не покине того, хто буде Йому вірний. Тому за словами Тараса:

„Молітесь Богу
І згадуйте один другого;
Свою Україну любіть,
Любіть її... Во врем'я люте,
В останню тяжкую мінуту
За неї Господа моліть!"

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Михайло Ситник

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

І знов весна, як і минулі весни,
Покривджених людей не звеселя...
На Україні знов Христос воскреснув,
Та мертвою зосталася земля.

Хоч і співають птиці над садами
І пахнуть квіти, мед збирає джміль...
На цементі зруйнованого храму
Жовтіє мох і в'ється дикий хміль.

На моріжку під клунею старою
Посвятить, може, дехто пасочки
Коротка радість упаде сльозою
На серце, як роса на пелюстки.

А недруг в Києві біля Софії
Подвоїть варту вдень і уночі,
И ніхто із наших кревних не посміє
Перехреститись, мимо ідучи.

Дніпро шумітиме там, на Подолі,
Немов щоб погасити людський страх,
І хмари, наче вирвавшись з неволі,
Тікатимуть на захід в небесах.

А люди? Рани у цей день загоять
И чекатимуть від Господа чудес,
І потайки, з надією німою
Шептатимуть: „Христос Воскрес!"

ПОМЕР ІНЖ. ОСИП БОЙДУНИК, ГОЛОВА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ І ЧЛЕН ПРОВОДУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Сл. п. інж. Осип Бойдуник

Мюнхен. — Вночі з 6-го на 7-го квітня 1966 р. тут помер у шпиталі на удар серця видатний український політичний діяч та публіцист, голова Української Національної Ради і член Проводу Українських Націоналістів інженер Осип Бойдуник. Покійний, народжений 1895 року в Долинщині, Західня Україна, був старшиною Української Галицької Армії й Армії Української Народної Республіки в часі Визвольних Змагань і з 1920 року членом Української Військової Організації. В січні 1929 року був учасником конституючого Конґресу ОУН, що відбувався у Відні. Закінчивши високошкільні студії в Чехословаччині, інж. Осип Бойдуник вернувся до Львова, де в 1930-31 роках був членом Краєвої Екзекутиви ОУН і в половині 30-их років редактором націоналістичного часопису „Голос Нації". Ув'язнений в 1933 році за участь в Конґресі ОУН, був засуджений на 4 роки в'язниці. З 1941 року член Проводу Українських Націоналістів. Під час німецької окупації України був в'язнем німецьких концентраційних таборів. На Еміґрації в Німеччині увійшов від ОУН до Української Національної Ради і в 1954-1957 рр. був її головою. Після повороту ОУН полк. А. Мельника до УНРАди став знову її головою і виконував цей обов'язок до останнього часу. В липні 1965 р. був переобраний до Проводу Українських Націоналістів. Покійний був автором публіцистичних праць, в тому „Національний солідаризм", „Українська внутрішня політика" та багато інших.

О. Грищенко з дружиною прибув до Ню Йорку

Ню Йорк (С. Г.). — В середу увечорі прилетіли до Ню Йорку панство О. Грищенки, у зв'язку з виставкою в ґалерії Петер Дейча, що відкриється у вівторок 12-го квітня. Мистця на летовищі вітали представники Фундації О. Грищенка в Ню Йорку, після чого відвезли їх до готелю побіч Метрополітального Музею. Власник ґалерії п. Дейч привітав їх квітами і повідомленням, що рисунок Грищенка „Забава з ведмедем у Стамбулі" закуплений до збірок Музею Модерного Мистецтва в Ню Йорку. 15-го квітня цей Музей Влаштовує для мистця окреме прийняття. Одночасно в Арт Нюз Маґазін появилася ширша замітка про виставку з репродукцією акварелі „Театр у Дельфах".

Збирають 8 мільйонів, щоб врятувати будинок Метрополітальної опери

Ню Йорк. — Виконний директор новозаснованого Громадського Комітету для збереження від знищення будинку Метрополітанської опери Ліонард Алтман почав кампанію, щоб зібрати $ 8 мільйонів на те, щоб не допустити до розібрання будинку опери, в якому остання вистава буде 16-го квітня, бо опера переходить восени цього року до нового модерного приміщення в так званому Центрі Лінкольна. Коли вдасться купити будинок опери, тоді неприбуткове товариство буде винаймати його на різні цілі (балетним компаніям та оркестрам), твердячи вже тепер, що має замовлення на 31 тиждень в найближчому сезоні. Дехто висловлює сумнів, чи Ню Йорк потребувитиме аж двох великих оперних будинків, бо старий будинок опери треба втримувати цілий рік. Метрополітальна опера не вживає цього будинку під час літніх вакацій, які тривають повних п'ять місяців.

„МИ НЕ ПОВИННІ ВТРАЧАТИ НАДІЇ, ЩО СКОРО НАСТАНЕ ВОСКРЕСІННЯ НАШОЇ БАТЬКІВЩИНИ..."

З ВЕЛИКОДНЬОГО АРХИПАСТИРСЬКОГО ПОСЛАННЯ АРХИЄПИСКОПА ГРИГОРІЯ, ЗВЕРХНИКА УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ НА ЧУЖИНІ

Коли прийшли первосвященики й старші людські, щоб узяти Ісуса, то Він до них промовив: „Немов на розбійника вийшли з мечами й киями... Та це ваша година тепер і влада темряви" (Лук. 22, 52-53). Ці слова погасили й останній промінь надії на Його силу в серцях Його послідовників, а Голготські страждання остаточно зневірили їх в Його Божестві. Тоді ученики і навіть „хоробрий" Петро покинули його і всі повтікали (Матф. 26, 31)...

Ніколи не допускали вони, що Цар над царями дозволить таке знущання над Собою, бо „сподівались, що це Той, Хто має визволити Ізраїля" (Лук. 24, 21)...

Вірна Його учениця Марія Магдалина з іншими жінками стояла коло хреста і з болем у серці дивилась на Його тяжкі муки (Матф. 27, 55). До самої Його смерти, навіть до зняття Його з хреста, вона не губила надії на якесь чудо, але з останнім Його зідханням на хресті згасла в неї остання іскра, що до того тліла в глибині змученого її серця. А коли побачила страшну картину зняття його з хреста, Його бездиханне тіло, струмочки води і крови, що сочилися з прободженого списом ребра, бліду скривавлену голову, безсило схилену на груди, — це тим більше підтвердило її безнадійність.

Після цього страшного видовища, як минула субота, жони-мироносиці з пахощами й миром пішли до гробу, щоб віддати останню пошану Христу — намастити Його миром (Лук. 24, 1). Прийшовши до гробу, вони побачили янгола в гробі, який сказав їм, що Христос воскрес...

Після всього поданого нам стане зрозумілою радість Воскресіння Христового для тих, хто був свідком Його страждань і Голготи, і ця невимовна радість діє уже скоро двадцять віків і діятиме повіки, бо душа людська нічого не бажає так, як віри в Воскресіння...

Ця радість перетворила боягузів - учеників Христових на безстрашних апостолів, які за цю радість пішли на страшні муки і смерть, а за ними, за їхнім прикладом, пішли на муки і смерть перші християни і потім многі, аж до наших днів, боголюбиві вірні зрікались земної слави й багатства, щоб з'єднатися з Воскреслим Христом...

Ради цієї світлої Радости многі залишали свої домівки і оселялися в „горах та вертепах і проваллях земних" (Євр. 11, 38), бо не хотіли нікого і нічого знати, крім Воскреслого Господа, ради Якого „розпинали тіло з страстями і хотінням" (Гал. 5, 24), „щоб воскреснути з Ним" (Гал. 2, 19; Кол. 3, 1; Рим. 6, 3-11).

Переживав цю світлу радість і наш український православний народ і, може як ніхто інший, урочисто святкував Пресвітле Христове Воскресіння. Цю „радість повну", цей, так би мовити, невимовний скарб приніс на наші українські землі св. Ап. Андрій, який і насадив на них Виноградник Божий — Церкву Христову. Ця Церква, як і Її Жених Христос, перетерпіла і терпить тяжкі муки за радість Воскресіння Христового, бо князі людські зібрались проти Неї, як і проти Її Господа (Пс. 2, 2). На Ній воістину збулось сказане Господом: „Коли світ вас ненавидить, то знайте, що Мене перше ніж вас зненавидів.., коли Мене гонили, то й вас гонитимуть" (Іоан. 15, 18-21). Мільйони кращих синів і дочок нашої Матері-Церкви пішли на муки і смерть ради Воскреслого Годпода.

Дорогі мої! Ми не повинні втрачати надії, що скоро настане Воскресіння нашої Батьківщини. Тоді прийде наша Мати-Церква в свою улюблену Св. Софію, що не раз уже в житті залишалася сиротою, і вознесе вдячні молитви за нас, дітей її, які не покидали Її навіть у найтяжчі часи, коли були оточені Її ворогами різних мастей.

Молімо ж Воскреслого Спасителя Христа, щоб дав нам мудрість і силу та любов ученика Його — улюбленого наперсника Іоана, щоб ми втримались від усяких спокус і не зрадили нашого ПРАВОСЛАВІЯ і АВТОКЕФАЛЬНОСТИ Церкви до прийдешнього Воскресного дня нашої Батьківщини.

В цей Пресвітлий день Христового Воскресіння, коли „все сповнилося сяйвом — і небо, і земля і безодня.., просвітімось урочистим святом, і одне одного обнімімо, назвімо братами; і тим, що ненавидять нас, все простімо, задля Воскресіння"..., і тим, що о першій годині прийшли до нашої Церкви, і тим, що навернуться в одинадцятій. Бо Вона милосердна, як і Отець Небесний є милосердний. „Отже, увійдіть з радістю в радість Господа свого: і перші й останні... Бо Христос воскреснувши з мертвих, став початком воскресіння всіх померлих. Йому ж слава й держава на віки вічні". Амінь.

† **Архиєпископ ГРИГОРІЙ,**
Зверхник УАПЦ на чужині

Совєтський джет впав на територію західнього Берліну

Берлін. — Совєтський джетовий літак впав в озеро Стессен у західньому Берліні, викликавши протест західніх окупаційних сил. Після того, як совєтський літак злетів в озеро, що лежить у багато - залюдненій дільниці Берліну, автобус із совєтськими вояками переїхав перехідний пункт „Чарлі", і совєтські офіцери почали переговори про видобуття літака. Військова поліція в Берліні не допустила на місце випадку двох інших совєтських автобусів, заявляючи, що видобуде літак берлінська пожежна сторожа і поліція. В літаку не було пілотів, бо вони — правдоподібно — спустились парашутами ще над східнім Берліном. Західні окупаційні власті склали рішучий протест проти таких несумлінних польотів над мешкальною дільницею великого міста. В Берліні мають владу чотири окупаційні сили: американська, англійська і французька та й совєтська. Хоч большевики нахвалювалися, що владу у східній Німеччині віддали німецькій комуністичній адміністрації, то випадок з совєтським літаком вказує, що господарем у східній Німеччині є Совєтський Союз.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ
(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

„РОМАНТИКИ ПО ГОРЛО"

Настрій молодого робітника - українця Петра Сидоряка, якого погнали по „романтику" аж за Волгу:

„Втім, морози, метелиці витиснули з моєї голови всі мрії, зима над Волгою не рідна мама, мені надокучило спати під снігом, вмиватися снігом, остогидло воювати із замерзлою, як кремінь, землею і лютими морозами. Коротше кажучи, я скис. Здалеку романтика великої будови здавалася рожевою, принадною, а зблизька я побачив всю її буденність. Коли відморозив вухо, і воно спухло, я скинув рукавиці і сказав:

— Маю романтики по горло!"... (З кореспонденції „Терези" Р. Федорова в „Молоді України" 15 березня).

ЩО ВИСМОКЧУТЬ З УКРАЇНИ ЗА П'ЯТИРІЧКУ

У 1970 році Україна, за наказом Москви, має дати 209- 211 мільйонів тонн вугілля; витопити 42-43 мільйони тонн сталі.

Видобуток нафти в Україні за п'ятирічку має зрости в два рази, газу — в півтора раза.

Зерна мусить дати Україна 37-38 мільйонів тонн. (З „Молоді України" 15 березня).

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

З'ЇЗД ОРГАНІЗАЦІЇ ВИЗВОЛЬНОГО Фронту ЦЕНТРАЛЬНОЇ КАНАДИ

Торонто. — У днях 21-го і 22-го травня 1966 (Вікторія Дей) у Форт Вільямі, Онт., відбудеться З'їзд під кличем вшанування 25-річчя відновлення Української Самостійної Держави Актом 30 червня 1941.

Участь у З'їзді візьмуть: Форт Вільям, Порт Артур, Ніпіґон, Джералтон, Ред Рок, Шрайбер, Терес Бей, Атікокан, Форт Франсіс, Кенора, Ред Лейк, Портедж ля Прері, Вінніпеґ. У програмі: ділові наради, участь у яких візьмуть представники ГУ ЛВУ, ЦУ ОЖ і КУ СУМ, бенкет, та концерт який буде передаваний на телевізії у Форт Вільямі.

ВШАНУЮТЬ ПАМ'ЯТЬ ОЛЕНИ КИСІЛЕВСЬКОЇ.

Ню Йорк. — Десяті роковини смерти Олени Кисілевської, першої голови СФУЖО, відзначить СФУЖО, СУА і УЗХ на терені Ню Йорку, з участю теперішньої голови СФУЖО пані Олени Залізняк, п-ни Марусі Бек, пані Дарії Каранович і пані Олімпії Добровольської, в суботу, 23 квітня, о год. 4-ій по полудні в Українськім Інституті.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Великодня писанка

Писанка здавен-давна стала символом Великодня. Це весінне свято радости, коли пробуджується природа із зимового сну, вище зніматься сонце і виколюються пуп'янки нового життя, відтягає людину від сірої буденщини і здіймає її думки у вищі сфери. Писання писанок — вияв туги за красою, що пробуджується в людській душі з приходом весни. Та наша традиція каже, що розмальована різними кольорами писанка має ще ширше значення. За звичаєм наші люди, сходячись під гомін дзвонів на церковних майданах, обдаровують одне одного святковими писанками, і з цим актом зв'язують глибокий зміст, виявляють свої почування.

Дарування писанок має у нас і соціяльне значення. В суспільстві не всі заможні, не всі можуть похвалитись дарунками. Як у тій віршованій картині Шевченка, декому залишається похвалитись писанкою, що її отримає як святочний дарунок. Тож від давніх років утривалився у нас звичай дарувати писанки і для всіх незаможних. Ще в рідному краю намагалися наші громадські чинники використовувати звичай дарування писанок на народні потреби. Подібно, як під час Різдва збірка на коляду, так під час Великодня збірка на писанку стала загальногромадською справою.

Зорганізованої форми старається надати збірці на писанку і наша громада у вільному світі. Двадцять років успішно діє на американському терені єдина такого роду установа — Злучений Американський Допомоговий Комітет, що зосереджує допомогову діяльність для всіх українців в різних країнах без огляду на релігійну чи політичну приналежність. ЗУАДК виконав велике діло у своїй двадцятирічній діяльності. Він охоронив українських емігрантів від насильної репатріяції, він переселив десятки тисяч українців за океан, допоміг нашим людям на нових місцях поселення стати на власні ноги. Перед ЗУАДКомітетом ще великі завдання. Ще багато наших людей не здобули повної економічної незалежности. Їм треба дати помічну руку. ЗУАДК утримує в Европі своє Представництво, роля якого така сама, як консуляту, що до нього звертаються громадяни за всякою допомогою. Утримання цього українського консуляту в Европі — обов'язок тих українців, що здобули свою економічну незалежність на місці нового поселення.

ЗУАДК проголосив, що збірка на коляду минулого року дала коло 8 тисяч долярів. Це ніби й велика, а водночас дуже мала сума. Мала з двох поглядів. ЗУАДК вислав був під час Різдва 20 тисяч листів-закликів, на які відгукнулось коло тисячі громадян. Решта навіть не відповіла на листа зі святочним поздоровленням, що коштувало адміністрації ЗУАДКомітету немалої в його маленькому бюджеті суми. Але й тих зібраних грошей не вистачить, щоб утримати Европейське Представництво і прийти з допомогою тим, хто її потребує.

Тож час Великоднього посту міг послужити нашій громаді для передумання справи своєї жертвенности на добродійні цілі, а радісний час Великодня — це добра нагода для пожертви. Не сміємо занехаяти стародавнього українського звичаю обдарувати одне одного писанками під гомін великодніх дзвонів. В цей радісний час радіймо самі і допоможім радіти іншим. Подаруймо їм писанку — символ українського традиційного Великодня, вияв нашої думки і наших почувань.

Русифікація на повну пару

Факт послідовно веденої і щораз посилюваної русифікації науки й освіти в Українській ССР категорично заперечують совєтські офіційні чинники і комуно-проґресистські пропаґандисти на Заході. Виявлювані українською еміґрацією дані про русифікацію України совєтська пропаґанда називає пустими балачками, брехнею.

Тим часом дійсність постачає нові й нові матеріяли на підтвердження наявности посилених русифікаторських тенденцій на Україні. Дуже переконливу документацію щодо цього можна знайти в самих таки совєтських бібліографічних покажчиках, статистичних довідниках та збірниках. Одним із таких матеріялів може бути й опублікований в-вом „Книга" у Москві в 1965 р. черговий випуск Всесоюзної Книжкової Палати п. н. „Летопись периодических изданий СССР", в якому подані бібліографічні дані про видавані науковими установами, інститутами й іншими закладами на Україні праці, наукові записки, збірники, й інші видавані нереґулярно періодичні видання в 1964 р.

Якщо йдеться про Україну, то ці дані не тільки дуже показові, але й страхітливі. Згідно з названим покажчиком, на Україні виходило в 1964 р. 136 публікацій різних наукових установ — усяких „Праць" або „Трудів", „Наукових записок", збірників, фахово-наукових бюлетенів тощо. На всіх цих 136 видаваних нереґулярно, але постійно під однією назвою, публікацій сто й одна були надруковані російською мовою, дві — російською й українською і тільки тридцять три — українською. Виходить, що в Українській ССР українською мовою друкується всього одна четвертина з усіх наукових публікацій.

Ще характеристичнішу картину дає перегляд цих видань за місцем їх друкування. Публіковані науковими установами — університетами, інститутами, дослідними станціями тощо — наукові праці, записки, збірники і бюлетені в таких містах, як Дніпропетровське, Донецьке, Краматорське, Луганське, Одеса, Ялта — всього 10 назв — виходять виключно російською мовою. Поміж сімнадцятьма видаваними в Харкові науковими публікаціями немає ні однієї української, усі виходять російською мовою. Дуже показова ситуація у Львові, де до 1939 р. майже не було росіян. На всіх десять видаваних там наукових публікацій вісім виходять виключно російською мовою, одна — російсько - українською і тільки одна, і то друкована для Чернівецького університету, — українською мовою. Російською мовою виходять також „Наукові записки" Державного Педагогічного Інституту в Рівному на Волині. В менших містах виходить українською мовою тільки один бюлетень сільськогосподарської експериментальної стації в Самчиках, Хмельницької области.

Цікаву картину з цього погляду дає Київ. Там друкується 97 наукових публікацій, в тому числі не тільки для київських установ, але й позамісцевих — одеських, харківських, уманських та інших. На всіх 97 публікацій 66 виходить російською мовою, одна — російсько-українською і тільки тридцять і одна — українською. Російською мовою друкується в Києві здебільшого навіть видання Академії Наук УССР, Київського Державного Університету та різних наукових інститутів.

Така ситуація з українською науковою літературою на українській землі, для українського населення в Українській СССР.

о. Роман Ганас

СИРІТКА-ВЕРБА

Дерева та квіти — це нерозлучні приятелі людського життя. Хто ж покрив би пусту землицю, хто прийняв би пташині гніздечка в свої галузки, коли б не було дерев, щоб зеленіли, щоб вітрами шуміли та потрібний пилок для колосків розносили, чи виростали пташок, щоб розпустили крильця до лету та в літні теплі ранки милозвучними співами будили зі сну своїх прятелів людей, казали їм вставати, Господеві славу віддати та вітати тепле сонце, радість та силу всього життя на землі? Хто прикрашав би городи коло людських домів, коли б не було квітів, які різнородними барвами своїх пелюсток, своїм запахом не казали самітним, пригнобленим чи хворим їхнім опікунам всміхнутися, набрати надії до боротьби з труднощами життя? Коли б не було квітки барвінку, хто заспокоїв би зажурене дівоче серце, яке бажає сплести з нього вінок на дорогу досмертної любови та дружби для того, кого воно вибрало, щиро полюбило, як подруга щастя та смутків?

Не лише люди, як найрозумніші сотворіння Божі, різняться між собою силою, красою, талантами чи щастям, але також світ дерев, різниться між собою чи то висотою, чи зеленню листя, чи величчю розкішного галуззя. Дуб — це князь лісів, твердий, непохитний, невгнутий перед тучами та вітрами. Ялиця, чепурна княгиня, горда та пишна, все пнеться вгору, щоб зеленими шпильочками, в часі холодної зими, пригадувати завмерлим деревам, що прийде весна, і вони знову оживуть, зазеленіють, зашумлять, під діянням теплих променів сонця.

Лише там десь на краю села, над потічком чи річкою, схилила стан дівочий верба, немов сирітка, спустивши плакучі віття до землі, чекаючи на когось, може на дітей, які поженуть каченят до річки пити воду, може на дівчат, які до сходу сонця прийдуть змивати свої коси та доторкнуться до сирітки верби, погладять її зелене намисто, обітруть сльозу-росу з її галузок та шепнуть, що вона не сама, що з нею серця дівочі, що з нею радість та смуток народу.

Якщо родина дерев має сирітку-вербу, так і серед щасливих людських родин доля часом забирає дітям батька чи неньку, залишаючи їх сиротами. Щасливі ті сирітки, яким гірка доля забрала рідну неньку, коли вони знайшли когось, чи то монахиню, чи бабуню, чи прибрану матір, яка попестить, помиє, нагодує, навчить молитви, пошле до школи, виведе в люди, і вони не залишаться при битій дорозі голодними, неодітими, босими над берегом потічка, в тіні плакучої верби, купаючи ноженята в плесі води.

На свято Воскресіння, свято великої дитячої радости рідна матусенька зготовила своїм діткам нові красні одяги, щоб вони, радісні, щасливі, вітали Воскресіння Христа, тішилися теплом весняного сонця, раділи самі, а з ними і їхні батьки. Як же болючо відчув долю сирітки на Воскресіння наш великий Шевченко, коли писав: „На Великдень, на соломі проти сонця, діти грались собі крашанками та й стали хвалитись обновами. Тому к святкам з лиштвою пошили сорочечку. А тій стьожку, тій стрічку купили. Кому шапочку смушеву, чобітки шкапові, кому свитку. Одна тільки сидить без обнови сиріточка, рученята сховавши в рукава. — Мені мати купувала. Мені батько справив. — А мені хрищена мати лиштву вишивала. — А я в попа обідала — сирітка сказала. (1849).

І ми маємо своїх сиріток, своїх убогих дітей, яких не діткне повна радість Воскресіння. Там у сиротинці в Філядельфії наших сиріток у день Воскресіння приберуть, зачешуть, нагодують наші добрі монахині. А там, у таборах скитальців в Европі, надармо наші діти будуть чекати обнови, нових сорочок чи стьожок, чи ситої паски, бо їхні вбогі матері, крім теплого поцілунку та слів жалю, їм більше нічого не зможуть на свято радости, на Воскресіння дати...

Українська добра мати! Знайди дорогу, знайди спосіб, пошли бодай окрушини з твоїх ситих святочних столів сиротам до сиротинця чи нашим бідним дітям у таборах в Европі, і тоді відчуєш ти, добра українська мати, в своєму серці найбільшу радість з Воскресіння!

ВЕЛИКОДНЯ НІЧ

Христос Воскрес! — гудуть навколо дзвони.
Христос Воскрес! — лунає всюди спів.
Народ побожно б'є Розп'ятому поклони,
Природа молиться тихесенько, без слів...

Воістину Воскрес! — у відповідь несеться
З верхів'я гір, з лісів, степів, садів,
І серце так побожно в грудях б'ється
І ніч такою дивною здається,
Що хочеться й собі молитися без слів.

В цю ніч порвалися кайдани - перепони,
Ця ніч — це нова ера на землі!
В цю ніч поставив нам нові закони
Той, що розп'ятий на хресті.

Ми віримо з того часу й донині,
Що Ти прийшов, щоб нас з гріхів спасти,
І ми благаємо Тебе в лихій годині:
„Нехай воскресне ненька Україна,
Розп'ята на хресті, як Ти!"

З. БОРИСПОЛЕЦЬ

Леся Лисак

ПЕРЕМОГА НАД СМЕРТЮ

Колись, коли приходив найпечальніший із днів — день Його людської смерти, день, що його звали Великою П'ятницею — ви не могли думати ні про що інше, як тільки про велику Скорботу. Ви знали, що в дерев'яній церковці під старими липами тихо лежить на потемнілій, поморщеній від старости Плащаниці Його тіло, позначене багряними слідами крови. Поруч Плащаниці сторожить Тиша, напосна пахощами кадила, і нерухомо плачуть краплинами воску високі свічі.

Тепер, коли приходить скорботний день Великої П'ятниці — вам ніяк не здається, що ви тут, а тільки там, вдома... Що б ви не робили, де б не пішли — це дивне почуття йтиме слідом за вами. Як ви не старались би — ваші думки підуть туди, в минуле, в призабуту весну, якої досі не можете забути. Чи це була весна вашої молодости, що її так жалко і так тужно за нею?.. І як ви не старались би— того дня ви таки будете почувати себе чужинцем на гостинній землі, до якої треба було звикнути...

Як думаєте — чи це дістьcя тому, що вам бракує отого запаху піль, що їх в цій порі починали орати, чи може вітру, що ніс від річки терпкі пахощі жовтого лоташу, чи ложе пільних доріг, що починали просихати від снігових розтопів, чи кучерявих листочків аґресту, що зеленів за огорожею? Весни, здається, бракує нам — отієї колишньої, давньої, що проходила колись поза селом, полями, що бриніла жайворонковим журчанням під небом, що квітчала лози пухнастими котиками - базьками. Весни, що ви її бачили і відчували попри всю скорботу Великої П'ятниці... І рідної землі бракує вам, бо ця гостинна — таки чужа...

Коли приходить тут Велика П'ятниця, то так, ніби це був звичайний день, як всі... Хіба тільки те, що деякі підприємства закриті будуть від полудня почавши, на три години. І що того дня, по праці, ви підете до своєї церкви. Там, біля Плащаниці, так, як колись, скапують сльозами воскові свічі. І їх мерехтливі вогники шлють свої пахощі, фіолетові та рожеві гіяцинти відчиняють свої келихи білі та червоні тюльпани і мовчки моляться, схожі на паперові, непорушні лілеї. Ви станете навколішки перед Плащаницею, і ви хотіли б покласти до білих, позначених слідами крови стіп Господа, свої печалі, свою тугу, ввесь тягар, що давить вас вже стільки років... Скорбною молитвою пливуть ваші думки про те, що втрачене, що ніколи не вернеться і чого не можна забути...

Чи вам здається, чи справді — яркі весняні квіти біля Плащаниці шлють вам свою усмішку й пахощі? Чи добрі квіти доброї, але чужої землі, хочуть принести вам розраду?

Спасибі, квіти, за усмішку, але чи ви розумієте, що таким, як ми, до болю хочеться побачити іншу, знайому картину? В нас колись, по селах, не було квітів біля Божого Гробу, весна ж бо ще рання була, але тоді біля Плащаниці зеленіло молоде, буйне жито... Ніжні, свіжі, такі прозоро зелені стебелини, що їх засіяли з початком Великого Посту старші браття — і тепер принесли до церкви. І лежало Тіло Господнє на Плащаниці серед зелені, що віщувала Весну, серед зелені, що була як рідні ниви... Як господар серед своїх нив, бож ниви в першу чергу Господні, а вже опісля ґаздівські були... лежав Господь у Велику П'ятницю на нашій землі...

Чому ви згадали скриньки з зеленим житом біля Плащаниці? Чи тому, що це був клаптик тієї землі, що її досі не можете забути? Чи тому, що свічі серед весняної зелені ясніли немов символ? Символ Невмирущости, що оживає кожного Воскресіння, кожної весни?

Вам, здається, полегшало на душі від цих думок. Так, тоді ви напевно знали, що по скорботній Великій П'ятниці прийде світлий ранок Воскресіння. Ви знали, що коли над нивами зійде сонце, тоді пролунають слова „Воскрес єси от гроба, яко же прорече"... і що Той, що переміг Смерть, дарує всім життя вічне... І тоді ґазди і ґаздині підіймуть вгору турботно похилені чола, перехристяться твердими, спрацьованими долонями і підуть кругом церкви, розспівані, розмолені, розрадувані, з вірою в серцях. Бо їхній Господь, що у Велику П'ятницю був спочив на Плащаниці — переміг на третій день Смерть, воскрес із темряви Смутку і Печалі. І вістку цю підхоплять дзвони, що роздзвоняться предзвінко, прерадісно, превеличне понад селами, нивами і всім світом...

Так, ви на хвилину забули, що ви не там, а таки тут, у реальній дійсності ще одного року на чужині. Ви на мить забули, що ви не у вашій давній церковці під липами, а в далекому місті, куди закинула вас доля. І хто знає, чи коли б ви повернули туди тепер, вам не стало б ще важче, ще сумніше від того, що побачили б там і почули? Хтозна, чи стоїть ще ваша старенька церковця між липами і чи є кому поставити біля Плащаниці скриньки із свіжою зеленню піль? І чи буде кому заспівати у світлий великодній ранок пісню про Воскресіння?

... П'янко пахнуть квіти доброї, але чужої землі. Вони розрадити вас хочуть, потішити. „Весна йде — не сумуйте", — кажуть.

Підводитеся з навколішок біля Плащаниці. Ще трохи підождати... ще трохи віру зміцнити, бож світлий ранок Воскресіння мусить прийти. Він прийде, бо Життя сильніше за Смерть. Він прийде, бо над нами і над світом володіє Той, хто переміг Смерть.

ПРЕМ'ЄРА „НОВОГО ТЕАТРУ" В НЮ ЙОРКУ

(„КАМІННИЙ ГОСПОДАР" ЛЕСІ УКРАЇНКИ В ТЕАТРАЛЬНІЙ КОНЦЕПЦІЇ ВОЛОДИМИРА ЛИСНЯКА)

На сцену у притемненому світлі входять мовчазні постаті в білих гранчастих масках та білих пелеринах і переставляють білі гранчасті брили, що стилізують обстанову для сценічної дії. Молодий режисер Володимир Лисняк доґрунтовне розуміє ідейне заложення драми Лесі Українки, і воно подиктувало йому оригінальну театральну розв'язку.

За поняттям „камінного господаря" у Лесиній драмі стоїть камінне суспільство, що знає твердий обов'язок і немилосердну традицію. Вся дія відбувається між мовчазними брилами цвинтарища і мовчазними стінами середньовічного замку, в обстанові якогось камінного придавлення, в камінній атмосфері, що „живу істоту втягає в камінну одежу, кам'янить її душу".

Вдумливий режисер вийшов від каміння у своїй концепції театралізації драми Лесі Українки. Брили предметів під твердими рухами гранчастих постатей у білих гранчастих масках бездушно зміняють обстанову сцени від стилізованого кладовища до балевої залі для маскараду, затримуючи засадничу обстанову Лесиної драми, що ідейним рисунком зображує картину кам'яного суспільства. Кожна маска тотожна у геометричних вимірах, вона однаково прикрашує цвинтарний нагробник і однодушних гостей на маскарадному балі. Найбільша перемога молодого режисера — в самому театральному заложенні постави Лесиної драми, яка від постави Садовського з-перед півстоліччя перейшла декілька сценічних опрацювань із виставою в поставі Иосипа Гірняка в 1942 р. у Львові включно. Ідею камінного суспільства режисер Лисняк уклав в символічну гранчасту брилу, і на цій сірій камінній підмурівці розбудовує свою оригінальну концепцію театральної драми.

В осередку режисерської роботи постать донни Анни. Донна Анна це героїня драми Лесі Українки. Якщо пригадати свідчення Людмили Старицької - Черняхівської про зв'язок „Камінного господаря" з дискусією революційно - політичних груп сучасної Лесі Української інтеліґенції, тоді саме на постаті Анни бачимо відбиток ідейної боротьби між двома концепціями: оволодіння державним апаратом і запереченням всякої влади. Лесина донна Анна знає ціну волі, вона хоче бути на вершинах волі, але не бездержавним бандитом, а — володаркою, „гордою вірлицею", що звила своє гніздо на кам'яних вершинах.

Режисер Лисняк не мав тут трудного завдання; він має акторку, яка вже володіє майстерністю відтворення. Ляриса Кукрицька була і горда, і безжалісна, і холоднокровна. Вона панує над кожною фразою, вона знає, коли треба зробити павзу, щоб донести настрій до глядача, вона вміє знайти той пункт, на якому трагізм не губиться в театральному шаржі. Донна Анна впевнено йде на ту кам'яну гору, що її персоніфікує командор, щоб на вершинах влади влаштувати собі вільне життя. Це романтична мрійниця, яка в кам'яному суспільстві убрала на себе кам'яну одежу, наклала закам'янілу маску на своє гарне обличчя.

Та все ж хочеться, щоб Кукрицька скинула постійну ґримасу саркастичного усміху бодай у хвилині, коли, разом із Дон Жуаном мріє про світ волі, де „всі води здібні відбивати небо", бо тут вона є собою, тут вона ця справжня Лесина героїня, що в іншому творі співає романтично „контра спем сперо". Лисняк врятував свою горду Анну від приниження, що їй приділила сама письменниця у драмі.

Остання сцена була в загальній концепції Лиснякової театралізації. Донна Анна не падає до ніг командорові, як це заплянувала Леся Українка. Вона гине, придавлена гранчастими постатями в білих масках кам'яного суспільства.

В іншому пляні зарисована постать Дольорес. Це — уособлення самопосвяти і самопожертви. Оля Кириченко відтворювала цю постать маєстатично, з виразом трагічного болю на обличчі. Разять тільки нервозні відрух і раптова втеча на закінчення двох останніх зустрічей із Дон Жуаном. Здається, що тут краще підкреслити мовчазну покору і зрівноважений крок, який характеризував би фанатичне зречення ще й на тлі чорно - білих кольорів, що у висліді дають колір сірий, саме по лінії театралізації в концепції кам'яного суспільства.

Командор Лесі Українки не стереотипний. Це ідеалізований герой упорядкованого суспільства, „лицар обов'язку", як його вже зспіла назвати критика в порівнянні з „лицарем волі" Дон Жуаном. Ігор Шуган здобув напевно ще більше симпатій для цієї постаті у публіки. Його достойна поведінка, м'який голос, зрівноважені рухи змалювали позитивного героя, що напевно знайшов повне зрозуміння нашої публіки.

Чи свідомо режисер представника цього кам'яного суспільства показав з людяним обличчям? Чи свідомо не наклав маски на обличчя командора, щоб ще більше підкреслити ідейну залежність Лесиної драми від суспільно - політичних дискусій, які актуальні й сьогодні? Це суспільство остаточно перемагає бездушне, кам'яне суспільство, що придавлює всякий порив за недосяжним, і ця дійсність жахає. Тож і постать командора, що його бачить це суспільство у проводі, з людським обличчям серед кам'яної сіризни, сповняє відра-

(Закінчення на 4-ій стор.

I. Зінько

ЖИТНЯ ПАСКА

(1)

Їхала з Донбасу від чоловіка...

Ще ранньої осени він утік і там працював на підроблений документ.

Не доїхала до своєї станції, боялась, щоб не впіймала міліція з кошиком.

— Біля самої хати пійматись? Ні! Обійду собак!..

Встала на маленькім полустанку і йшла пішки.

Хоч була дуже змучена тяжкою їздою, поспішала, підбадьорена думкою, що ось, ще кілька хвилин і дасть діточкам по куснику правдивого житнього хліба. Не платків з просяного лушпиння і висівок, а хліба!..

Провесна... Великодній четвер..

Вдалині видно річку. Мотря глянула і пригадала, як у цей четвер, коли вона була ще маленька, ходив купатися в тій річці Охрім з їхнього кутка.

— До схід сонця, щоб здоров'я було, — казав.

Того року був ранній Великдень, і ще багато снігу лежало; лише на дахах проти сонця і на західнім крутім березі Берестової, що повернений до сонця, сніг трохи розтанув, і рябіли чорні латки.

Цілу ніч їхала, уникаючи зустрічі з міліцією.

Був ранок. Перейшла луки по примерзлім снігу. Дві крайні хати..

— Зайду спитаю куму, чи тих собашників немає в нашій хаті. Може знає.. Вони бідніші, до них не так часто заходять..

Поставила кошик за клунею, а сама пішла в хату.

— О, Боже! — ахнула тихо.

В хаті саме був москаль Птічкін, присланий з Москви на „викачку" хліба, комсомолка Вирва і десятихатський.

— А-а! Вот і Мотря здєсь! — глузливо вигукнув москаль — А ґдє жє твоя корзіна?..

Вони бачили з хати, як Мотря йшла через луки з кошиком. Пішли за клуню — знайшли.

— Вот што она возіт!

Повикладали все з кошика...

— Г-м. Сматрі-ка! Хлєб, сахар, крупа, сухарі, дажє спічкі... Ти што, Мотря, Торґсін оґрабіла, што-лі?..

Москаль аж слину ковтав, ще раз усе перекладаючи.

— Ми ізвіняємся, но ето всьо надо конфіскоать. Знаєш, Мотря, странє нужєн хлєб для виполнєнія пятілєткі.

— В мене діти голодні... — з плачем сказала Мотря.

— Што ти ґаваріш?! В странє соціялізма нєт ґалодних! — крикнув москаль. — Ти аскарбляєш савєтскую страну!

— Скласти акта, — підказала комсомолка.

Мотря насилу з душею вирвалась.

***

Переступила поріг...

— Мамо! — кинулись діти.

Скучили за мамою, та й знали, що мама щось привезе їсти.

Ішла до хати і думала стриматись, не плакати, щоб не тривожити дітей. Краще сказати, що не доїхала до тата, вернулась.

Не стрималась. Так було їй шкода діточок, що не змогла втаїти горя. Залилась слізьми... Тяжко сіла на лаву біля столу і ридала, як за покійником, схилившись на складені на столі руки.

— Мамо, цого ви плачете? — боязко спитала Ліда.

— Мої нещасні діточки, мої біднесенькі... Везла вам від тата і хліб, і цукор, і крупу... Тато ваш рідненький сам не їв, а вам лишав. А вони, собаки, забрали... Була вже майже вдома... У Федосія в дворі забрали...

Гірко, гірко плакала.

Діти, дивлячись на маму, і собі розплакались. Їм було дуже шкода мами і... хліба, бо були голодні. Думкою ласували хлібець і солоденький чайок...

Немає... Забрали.

Довго плакали, тужили, а ще довше сиділи мовчки, схлипували.

Мотря мала захований надворі вузлик висівок. Пішла, щоб щось з нього приготувати для дітей.

***

Миколка довго щось думав, а тоді:

— Пригадуєш, Івасю, як минулого року в нас одежу забирали?

— Так, пам'ятаю... То що?..

— А нам лишили по подушці. Казали, хай школярам по подушці...

— То їж подушку! — буркнув сердито Івась.

— Не їж, а... Може вони нам віддали б... хоч хліб...

— Іди, проси!

Івась не вірив, що віддадуть і не хотів іти.

— Іди з Лідою, як хочеш, а я не піду в собак просити!

— Ліда маленька, а до сільради далеко.

— А ти хочеш до сільради йти?..

— Так, голову сільради треба просити, він найстарший.

***

Миколка намовив Івася, і вони ще того дня по обіді пішли просити.

Прийшли до сільради, боязко зайшли в коридор.

А там — рух, як у штабі армії під час війни: виконавці приходять і відходять, участкові і десятихатські звіти складають, телефон з райпарткому, з райвиконкому, з міліції; гонять у підводи; чути кажуть, що в когось знайшли велику торбу жита...

— І як він, куркульська морда, дотримав її аж до весни?

— План виконання посунеться вперед! Кажуть — близько пуда потягне...

Миколка й Івась сиділи на лавці в коридорі, прислухаючись і не маючи відваги питати голови сільради.

— Чого ці пацани тут хочуть? — хтось буркнув. — Чого ви хочете? — звернувся до хлопців.

(Далі буде)

До виставки О. Грищенка

(Проф. Філіппс про його малярство)

Як уже подано в одному з попередніх чисел „Свобо-творів Олекси Грищенка з його царгород. і грецького періоду 1919-1923 рр., відкривається у вівторок 12 квітня в ґалерії Петер Дейч, 24 Іст 81 вул. в Ню Йорку. Виставка триватиме до 30 квітня і буде відкрита щодня, крім неділь і понеділків, і сам мистець буде впродовж виставки в Ню Йорку. У зв'язку з цією виставкою видано каталог із статтями С. Гординського і американського мистецтвознавця професора М. Філліпса, у першій подано відомі українському загалові інформації про самого мистця, в другій автор її дає таку оцінку творчости Грищенка:

„Понад десяток років я відвідував Фундацію Барнеса у Філядельфії, єдине відоме мені тоді місце в Америці, де можна побачити добру збірку Грищенка, і кожного разу я подивляв незвичайну творчість цієї людини. Уявляю, що для багатьох філядельфійців він був наче частиною леґенди, і ніхто з нас не уявляв собі, що така людина реально існувала. Щойно в 1962 р., і то зовсім випадково, гортаючи Грищенкову книжку „Два роки в Царгороді", я раптом відкрив його книжку, ту людину і тодішню його виставку в Парижі.

„Та я хотів би сказати кілька слів про його ранні твори з-перед 1923 р. Для мене Грищенко означає витончене, делікатне і творче доповнення кубізму. Індивідуальність його творчости викликана частинно незвичайним трактуванням буденних об'єктів, таких, як дерева, корови, кораблі, гори, що всі у Грищенковій візії стають упрощеними площинами геометричних форм, покручених на всі боки, наче кусники образка-ломиголовки. Звичайно його мялюнки є невеликі ди", виставка малярських форматом і часто в згашених кольорах. Але навіть тоді є чим помилувати око, нюансами тонів і кольорів, несподіваними формами, мальовничістю сцен, крихкістю світла. В сумі його твори спокійні, але повні сили. Його рисунок також вартий уваги, скупий, але водночас живий, часом строгий, але грайливий.

„Мені пригадується малий блакитний образ Грищенка над рядом акварель Сезана в Фундації Барнеса; він збирав у собі всі ефекти синьої барви на цій незвичайній стіні. І пригадую Грищенковий краєвид там само, підкреслено оригінальний побіч пристрасного Сутіна. І всі вони, де б не були, мають що сказати естетично і заслуговують поважного розгляду і роздуму тепер і в майбутньому, подібно як ті, що ми їх віддаємо іншим мистцям, які часто звичайним випадком історії стали більше славними. Як не було б, одне є певне, що Грищенко має великі гурти постійних адміраторів, неостанніми з яких були відвідувачі і студенти Фундації Барнеса".

Грищенко, не зважаючи на свої 83 роки, людина повна життєвої і творчої енерґії. Ретроспективна виставка майже одної сотки його малюнків може дати мистцеві, як це не часто буває, повне вдоволення, що ті твори витримали пробу часу і сьогодні вони так само живучі й актуальні, як і перед 45 роками, коли вони були створені. Блискуче оформлена і експонована в одній з найкращих ґалерій Ню Йорку, ця виставка є гідним атрибутом для великого майстра нашого мистецтва, який після успіхів в Европі здобуває собі заслужене визнання і в американському мистецькому світі.

М. Г.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

З НАШИХ БУДНІВ

ПРИГОДА З БАБКАМИ

Вікопомна аварія з електрикою, що трапилася в Ню Йорку восени 1965-го року і виявила жалюгідну компромітацію сучасної техніки, пригадала мені подібний, компромітуючий цю техніку випадок, що теж стався в Ню Йорку, а точніше на Бронксі, в саму великодню суботу минулого року. Жертвою цієї катастрофи трохи не впала дорога моя землячка з рідного табору, пані Віра.

Але спершу — маленька прелюдія: не така то легка справа сучасній, модерній жінці замісити, скажемо, тісто на паски чи бабки! Крихітне воно та й тендітне наше екзильне жіноцтво, мов китайська порцеляна, не во гнів нікому кажучи...

Отаке вийшло з моєю землячкою: поки, бідолашка, розчинила, поки замісила на бабки — трохи Богові духа не віддала! Місила тісто з приступами, чи то пак з інтервалами, а за кожнім приступом падала на килим, на підлогу, бо спина страшенно розболілась. А синкишибеникц все її питали: „Мамо, вже кликати амбулянса, чи ще почекати?"

Викохавши в тяжких муках тісто, пані Віра повкладала його у форми, а воно, нівроку, виросло легке, пушисте, мов пір'їна! Тепер тільки поставити форми до печі, перехреститись, сказати — тьху-тьху! — щоб яке лихо не наврочило, і готово!

Та ба! Тільки вона поставила бабки в піч, або, сказавши по-галицьки, в братруру, як скоїлась заморока з дверцятами — не пристають щільно, не запираються! Мучиться бідна жінка, шарпає дверцятами сюди-туди, білі пальці до крови калічить, а воно затялося і не йде! Що робити, як рятувати великодні традиції?.. Не було іншої ради, як підперти двері власною спиною. Сіла моя землячка під піччю, притиснула дверцята тендітними плечима та й плаче, заливається гіркими. А тут діти-соколята собі в плач!

— Мамо, — кричить менший синочок, — тікай від печі, бо згориш!

— Мовчи, дурню! — каже до нього старший. — Не реви, а поможи мені притягнути телевізора! Мамо, ми підіпремо піч телевізором, добре?

А тут бабуня, особа слабкого здоров'я, вже й за серце хапається, валеріянові краплі наливає... Але ситуацію врятував дід, заслужений науковий діяч, член УВАН. Звідки в нього, сідоглавого світоча науки, взялася ота надлюдська сила, що він за одним зривом присунув до печі шафку з книжками, відштовхнув набік дочку, а дверцята припер „морською глибиною"?... А було що пхати, коли зважити, що на полицях лежало повне видання творів цьогорічного ювілята, Івана Франка, повне видання Лесі Українки, 10 томів „Історії України-Руси" Михайла Грушевського, не згадуючи, звичайно, за Енциклопедію Українознавства так в українській мові, як і англомовне видання Українського Народного Союзу.

Отак наука і література посоромили техніку, зате врятували традицію, спасли великодні бабки моєї землячки, пані Віри, що вдались їй на славу і так розкішно виглядали, що потім усі Вірині подруги просили-благали в неї „припису"! **Ікер**

У НЮ ЙОРКУ ВІДБУЛАСЯ ГОСПОДАРСЬКА НАРАДА

Ню Йорк. — Рада Українських Фінансових Установ в Америці (Секретаріят: Ю. Ревай — д-р І. Каранінка — Л. Футала) влаштувала громадську конференцію в середу, 6 квітня, о год. 8-ій веч. в Укр. Інституті Америки (Пята Евню і 79 вул.) Інж. Роман Раковський, касир Української Кредитівки „Самопоміч" дав відповідь та пояснення на такі важливі питання:

1.) Як забезпечити собі фінансоту поміч на випадок хороби, коли з інших джерел нема ратунку, власні засоби вичерпані а всяка госпіталізація не покриває дальших коштів?

2.) Чи могли б мати Українці в Америці власні засоби й власний фонд, який може забезпечити поміч і грошевий ратунок?

3.) Що то є фонд здоровля? Хто може стати його членом? Які вигоди запевнені для кожного члена?

Рада Фінансових Українських Установ вважає, що це питання актуальні зокрема для представників українських організацій, що зацікавлені долею своїх членів — поки вони ще жиють!

ВІДПОВІДАЮТЬ І За... ДУШУ

Розмова начальника з українцем, якого пригнали на будову Волгограду:

„— Ми за все відповідаємо. І за бетон, і за твою душу.

— Та ну!? Хто це ми?

— Комуністи". (З „Молоді України" 15 березня 1966 року).

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

Д-р Ст. КУЧМЕНДА ОЧОЛИВ ВІДДІЛ УЛТПА В ТОРОНТІ

Торонто. — На загальних зборах торонтського Відділу Українського Лікарського Товариства Північної Канади, які відбулися 13-го березня ц.р., був переведений вибір нової Управи Відділу. Нову управу відділу очолив д-р Степан Кучменда. Його заступником став д-р Євген Волощук, який в 1967 р. має очолити управу відділу. Членами управи обрані: мгр. Надія Кравс, мгр. О. Яримович, мгр. Мельник, мгр. Кондрацький, д-р Тершаковець. У склад Контрольної Комісії ввійшли: мгр. Е. Гуцуляк, д-р Г. Шиманський і д-р П. Глібович. Шостий з черги Науковий з'їзд українських лікарів відбудеться в днях 28-го і 29-го травня ц.р. у Шикаго.

ВИСТАВКА ГРАФІКИ ГНІЗДОВСЬКОГО, ПАЧОВСЬКОГО І ПИЛИПЕНКА

Ню Йорк. — В залі „Джеймс Рум" у Барнард Гол Колюмбійського Університету в Ню Йорку відкрита виставка графіки трьох українських мистців: Якова Гніздовського, Бориса Пачовського і Мірка Пилипенка. Виставку спонзорує Український Кружок при Колюмбійському Університеті і Барнард Коледжі. Виставка відкрита від 4-го до 22-го квітня кожного дня від понеділка до п'ятниці в часі від 9-ої до 5-ої год. Аранжував цю виставку проф. Юлій Гельд при допомозі студентки Христини Хитрої. На виставці можна оглянути 34 твори наших мистців.

ДІЛИМОСЯ СУМНОЮ ВІСТКОЮ
З РОДИНОЮ, ПРИЯТЕЛЯМИ І УКРАЇНСЬКИМ ГРОМАДЯНСТВОМ,
ЩО 7-ГО КВІТНЯ 1966 РОКУ
НЕСПОДІВАНО ПОМЕР В МЮНХЕНІ, НІМЕЧЧИНА

✝

Інж. ОСИП БОЙДУНИК
ГОЛОВА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

ПОХОРОН ВІДБУДЕТЬСЯ В СЕРЕДУ, 13-ГО КВІТНЯ 1966 РОКУ В МЮНХЕНІ.

В ГЛИБОКОМУ СМУТКУ:
ЯРОСЛАВ І ДАРІЯ БОЙДУНИК
З ДОНЬКОЮ
ТЕОФІЛЬ ФОРОВИЧ
І РОДИНА В УКРАЇНІ

✝

Померла
МАРІЯ [БІГУНІВНА] ГЛАДКА

В п'ятницю, 25 березня 1966 р. померла в 73 році життя Марія Гладка, бувша членка співочого Товариства „Боян" при українській католицькій церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж.

Відійшла від нас, по довгій, тяжкій недузі Марія Гладка, яка колись була знана як церковна й народна робітниця, і тому варта присвятити кілька хвилин для перечитання хоч коротких споминів з її життя.

Марія Гладка уродилася в Струтені Нижнім, пов. Долина, Україна. До Америки приїхала молодою дівчиною 1912 року Марія Бігунівна. По приїзді 1913 р. вписалася до співочого Товариства „Боян", церкви св. Івана Хрестителя, яка була відзначена в хорі як альт й в представленнях Марія Бігунівна, а пізніше по вінчанню Марія Гладка. У представленнях грала найповажніші ролі, а саме: „Ох, не люби двох" — дочку Марцуню — 1913 р.; „Трійка ґільтаїв", Ґертруда — 1915 р.; „А молодість не вернеться" — 1939 р. Менших представлень не подається для того, що їх було за багато. Пізніше вийшла замуж за члена Т-ва „Боян" п. Теодора Гладкого, дальше трудилася разом зі своїм мужем.

Тіло покійної Марії лежало в похоронному заведенні Литвин і Литвин. Парастас був відправлений в неділю, 27 березня в годині 8-ій вечером.

Похорон відслужив Впр. о. Д. Лаптута в понеділок, 28 березня ц. р. о год. 9-ій ранку в церкві св. Івана Хрестителя, а відтак на цвинтар Еверґрін Евені, Нюарк, Н. Дж.

Горем прибиті:
ТЕОДОР — муж
ОЛЬГА й ГЕЛИНА — дочки
ВОЛОДИМИР — син
Внучки
ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

Замість квітів на могилу нашої Незабутньої Тети

бл. п. МАРІЇ з КУПРАНЦІВ КРАСІНСЬКОЇ

складають 85.00 долярів
на видання Української Енциклопедії
Ольга і Володимир КАЧМАРСЬКІ
Володимира і Остап САВЧИНСЬКІ
Іванна і Ярослав КЛИМ
Вірка і Андрій РУДИК
Мирон РОБАК

Помер чеський славіст Роберт Влах

Норман, Оклагома. — Відомий не лише на терені ЗДА, але й закордоном чеський славіст і редактор англомовного літературного журнала „Букс Аброд", що друкує книжкові огляди з усіх світових мов, д-р Роберт Влах помер ще в січні в Норман, Оклагома, де він займав позицію професора літератури. Проф. Влах був приятелем українців. В журналі „Букс Аброд" була постійно рубрика українських книжок, де поміщувались огляди нових українських літературних появ. До часу, коли Влах у 1957 прибув до ЗДА, він був продовж десяти років професором слов'янських літератур у Швеції, в університетах у Стокгольмі і Люнді. Д-р Влах заплянував для одного з чисел свого журналу оглядову статтю про літературні появи в Україні після Сталіна.

Військо успокоює демонстрантів у Гонґ Конґу

Гонґ Конґ. — В цьому міжнародньому осередку в Азії відбуваються демонстрації проти піднесення оплати за перевіз поромом. Пором перевозить денно понад 175 тисяч осіб. Оплата за перевіз була 20 центів від особи. Влада підвищила цю оплату на один цент і це спричинило демонстрації головно молоді і студентів. Поліція вживала слізного ґазу і палиць для усмирення демонстрантів. Коли демонстрації перебрали міру і замінились у справжні заворушення, поліція покликала на поміч вояків із місцевого англійського гарнізону. Арештували около 200 осіб.

Бонн переговорює безпосередньо з Парижем

Бонн. — Західня Німеччина згодилася на безпосередні переговори з Францією в справі становища французьких збройних сил на терені Німеччини. В Німеччині стаціонує 65 тисяч французьких вояків і 4 тисячі летунів. Переговори пічнуться 18 квітня, коли прибуде до Бонну французький міністер закордонних справ Моріс Кув де Мурвіль.

Ґана обвинувачує Китай в озброєнні Ґвінеї

Аккра, Ґана. — Новий тимчасовий уряд Ґани обвинуватив червоний Китай в тому, що він вмішується у внутрішні справи других держав. Ґана заявляє, що Китай узброїв Ґвінею і підтримує намагання Ґвінеї напасти на Ґану. Уряд ґенерала Йосипа Анкри стверджує, що Китай від хвилини поваления колишнього президента Кваме Нкруми постійно шле зброю до Ґвінеї. Ген. Анкра заповів, що до 18 місяців у Ґані буде привернений цивільний уряд.

Заморожений мозок тварини оживає по шести годинах

Ню Йорк. — Мозок тварини чи людини при нормальній температурі завмирає вже по трьох мінутах після того, як немає припливу крови. Науковці перевели досліди з заморожуванням мозків тварин і ствердили, що мозок тварини можна було оживити по шістьох годинах після того, як він перебував в температурі близькій до замерзення води, це значить при 32-ох ступенях Фаренгайта. В Клівлендському Метрополітальному загальному шпиталі витягли мозки собак з організмів та охолодили їх до температури 32-ох ступнів, не допускаючи до них крови. Пізніше, по 6-ох годинах огрівали ці мозки та додавали їм крови, що мала багато кисню. Виявилося, що ці мозки мали живі клітини, бо реаґували на електричні сиґнали. Під час охолоджування мозки при температурі 68 ступнів припиняли реаґування на електричні сиґнали; коли ж їх огрівали, то вони починали реаґувати на електрику, коли їхня температура доходила до 68-ох ступнів. Життя клітин мозків під час замороження має значення при операціях мозку. Досліди переведено на тваринах.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

ТАЄМНИЦЯ ГОЛОЇ ДОЛИНИ

Старші люди Долини (Слов'янське на Донеччині) пам'ятають ті часи, коли в їх селі струмувала повновида річка Гола Долина. Та несподівано вона ... почала зникати. Коли від глибокого русла залишилися самі болота, кинулись: куди втекла Гола Долина? Невже пересохла?

Недавна перевірка розкрила таємницю. В районі річки виявлено велике підземне озеро, запаси води якого обчислюється на десятки мільйонів кубометрів. Гадають, що сюди й сховалася Гола Долина. (З „Радянської України" 6 березня).

Розшуки

ПОШУКУЮТЬСЯ:

1) **Володимир Ганусяк** — бувший дивізійник.

2) **Іван Палиця**, або родина по ньому – родом з с. Рудавки.

3) **Омелян Прокуда**, нар. в 1909 році в м. Буську, Львівська область, син Теклі з дому Туркевич.

Хто знає місце перебування вище названих осіб, просимо зголосити до канцелярії ЗУАДКомітету на адресу:
**United Ukrainian American Rel. Comm.
5020 Old York Road
Philadelphia, Pa. 19141**

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

СЕРЕДА, 13-го КВІТНЯ 1966 Р.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Клюб Поступовий — 70 Відд. о год. 7-ій веч. в УНДомі при 96 Fleet St. — П. Костик, секр.

П'ЯТНИЦЯ, 15-го КВІТНЯ 1966 Р.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Укр. Січ — 170 Відд. о год. 6-ій веч. в домівці УНДому. Проситься членство відвідувати місячні збори, на яких можете осягнути всякі поради і інформації в справі вашого і вашої родини забезпечення. — Д. Дидик, секр.